

Nyt om miljø & udvikling

92-gruppen er et samarbejde mellem 20 danske miljø- og udviklingsorganisationer. 92-gruppens organisationer arbejder aktivt med opfølgningen af Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling i Johannesburg 2002 og andre sager vedrørende internationalt miljø og udvikling.

INDHOLD – NR. 21 - D. 18.03.2004

"VERDENS TILSTAND 2004" 1

FORORD TIL DEN DANSKE UDGAVE AF "VERDENS TILSTAND 2004" 1

FORORD TIL DEN DANSKE UDGAVE AF "VERDENS TILSTAND 2004" 2

GLOBALISERINGENS SOCIALE SLAGSIDE 3

TEST PÅ VERDENSSAMFUNDETS VILJE TIL KØNSMAINSTREAMING 4

AFGØRENDE SLAG OM ØSTERSØEN 5

ARRANGEMENTER 6

REDAKTION 7

"Verdens tilstand 2004"

Den årlige rapport om verdens tilstand "State of the World" fra det amerikanske World Watch Institute (WWI) udkommer på Mellemløst Samvirkes Forlag i en dansk udgave den 19. marts. 92-gruppens nyhedsbrev bringer her bogens forord skrevet af henholdsvis Steen Gade (tidligere direktør for Miljøstyrelsen og folketingsmedlem) og Niels Due Jensen, (Koncernbestyrelsesformand i Grundfos og formand for Energiudvalget i Dansk Industri).

Forord til den danske udgave af "Verdens tilstand 2004"

Af Steen Gade, Tidligere direktør for Miljøstyrelsen og folketingsmedlem

"Årbogen handler om [...] udviklingen af et globalt forbrugersamfund med stadigt stigende pres på ressourcerne."

Årbogen handler om det stærkt stigende globale forbrug. Og dermed udviklingen af et globalt forbrugersamfund med stadigt stigende pres på ressourcerne. Og med alvorlige miljøproblemer i kølvandet. Heldigvis uden at forfalde til nostalgi og modstand mod, at andre dele af kloden er på vej til at få samme levestandard, som vi har udviklet i USA og Europa. Men i stedet beskrevet som en kæmpemæssig udfordring. For det politiske liv, for erhvervslivet og for os alle som forbrugere og borgere.

Derfor er det også vigtigt, at årbogen tør stille spørgsmål til os i de rige lande med det store forbrug. Bliver vi lykkeligere af et stadig større og større materielt forbrug? Eller burde vi i stedet satse anderledes?

"Det er jo vores valg, [...] om vi [...] tør bekæmpe grådigheden og samtidig kræve en storslået grøn modernisering."

"Det kræver en helt ny forståelse og dialog mellem miljøfolk og progressive erhvervsfolk"

"Ingen kan være i tvivl om, at Jordens naturlige ressourcer er under stadigt større pres,"

"Det spørgsmål, som der med rette kan stilles, er, om politikerne er tilstrækkeligt opmærksomme på disse problemer"

Det er jo vores valg, der afgør om de dystre advarsler bliver til realiteter, eller om vi tværtimod tør bekæmpe grådigheden og samtidig kræve en storslået grøn modernisering.

For jeg tror ikke, det handler om at søge tilbage til fortiden og en allerede tabt grøn "Paradisvision", men i stedet om at modernisere vore samfund og mobilisere alle kræfter for at forny produktionen til gavn for de 6 mia. mennesker, der allerede bor på kloden.

Det kræver en helt ny forståelse og dialog mellem miljøfolk og progressive erhvervsfolk om at satse hårdt på teknologiske løsninger, fornyelse og innovation. En ny alliance, slet og ret. Det kræver stærkere politisk vilje til indgreb og støtte til adfærdsændringer.

Det kræver stærkere internationalt samarbejde. Og det kræver flere ansvarlige forbrugere og borgere, der tager ansvar og kræver at få mange flere reelle valgmuligheder på markedet.

I en tid, hvor der politisk og holdningsmæssigt slappes af, kan årbogen forhåbentlig blive en god igangsætter.

Forord til den danske udgave af "Verdens tilstand 2004"

Af Niels Due Jensen, Koncernbestyrelsesformand i Grundfos og formand for Energiudvalget i Dansk Industri

Ingen kan være i tvivl om, at Jordens naturlige ressourcer er under stadigt større pres, og måden, som disse ressourcer bruges på, medfører desværre ofte yderligere belastning af det omgivende miljø.

Verdens tilstand 2004 belyser på en overbevisende måde denne udvikling, men tager man som læser fremskrivningerne for pålydende, så bliver det let et meget skræmmende fremtidsperspektiv, der tegner sig. Sådan behøver det ikke at gå, for fremskrivninger som disse udarbejdes jo netop med det formål, at der bliver mulighed for politisk handling. Det spørgsmål, som der med rette kan stilles, er, om politikerne er tilstrækkeligt opmærksomme på disse problemer og de langsigtede konsekvenser – og er parate til de nødvendige beslutninger, som for eksempel adfærdsregulerende lovgivning?

Heldigvis er vi i dag sådan stillet, at balancen mellem miljø og ressourceforbrug ikke nødvendigvis er et valg mellem 'pest og kolera'. Tværtimod har den teknologiske udvikling givet os nye muligheder for at sikre fortsat vækst og udvikling med langt

“Ved at skifte til energirigtige løsninger, kan den industrialiserede del af verden nå langt i forhold til Kyoto-aftalens mål for reduktion af CO₂.”

større bæredygtighed end tidligere. Derfor er det vigtigt at fastslå, at det ikke – som der var en tilbøjelighed til at mene i 1970'erne – er et spørgsmål om vækst og industriudvikling eller stop for udviklingen og 'tilbage til naturen'.

Løsningen på en række af fremtidens truende problemer omkring ressourceforbrug og miljø findes i nye teknologier, som netop i disse år bringes på markedet. Til eksempel kan energiforbruget i elektriske maskiner og anlæg i visse tilfælde halveres ved hjælp af elektronik, der sikrer, at en motor kun kører, når der er behov for det. Ved at skifte til energirigtige løsninger, kan den industrialiserede del af verden nå langt i forhold til Kyoto-aftalens mål for reduktion af CO₂. Men det vil være nødvendigt med adfærdsregulerende lovgivning for at fremme denne udvikling.

Enhver tvivl om sammenhængen mellem mængden af drivhusgasser og klimaændringer bør komme klimaet til gode.

Globaliseringens sociale slagside

Af Anette Berentzen, AIF

“rapporten [...] peger på globaliseringens nuværende sociale slagsider”

Nu er det kommet på skrift. Globaliseringen øger de økonomiske uligheder både internt i landene og mellem landene, og den velstand globaliseringen skaber, kommer kun få til gode, mens dens negative konsekvenser stort set rammer alle mennesker på kloden. Vi er nok mange, som allerede har haft det på fornemmelsen, men nu er den viden blevet beskrevet i en rapport fra FN's arbejdsorganisation, ILO.

“Rapporten burde være obligatorisk læsning for alle beslutningstagere, fordi den [...] peger på, hvordan globaliseringen kan bruges som løftestang for at forbedre [...] menneskers levevilkår, hvis der [...] er politisk vilje her til.”

Under titlen “En retfærdig globalisering” peger rapporten på globaliseringens nuværende sociale slagsider, bl.a. det paradoks at der samtidig er en stigende økonomisk vækst og en stigende arbejdsløshed. Arbejdsløsheden har således aldrig før været større end i dag med mere end 185 millioner arbejdsløse.

Rapporten burde være obligatorisk læsning for alle beslutningstagere, fordi den med en række meget konkrete forslag peger på, hvordan globaliseringen kan bruges som løftestang for at forbedre utroligt mange menneskers levevilkår, hvis der lidt groft sagt er politisk vilje hertil. Det kræver dog, at der kommer en fælles erkendelse i alle de globale institutioner om bevidst at satse på jobskabelse i alle vedtagelser og strategier, herunder også i verdenshandelsorganisationen WTO.

Rapporten påpeger, at der i dag er en stærk ubalance mellem prioriteringen af de økonomiske, sociale og miljømæssige hensyn. Dette kæder rapporten sammen med, at de forskellige glo-

"Hvis der er [...] modige beslutningstagere, som tør gentænke de [...] globale institutioners mandater og politiske prioriteter, så det bliver en fælles prioritet [...], at globaliseringen bliver mere retfærdig."

"hvis globalisering er en flod, så må vi bygge dæmninger for at omdanne flodens kraft til energi".

"kvindeorganisationer og regeringer er bekymrede for, om en ny international konference i stedet for ny fremskridt [...], kan føre til tilbageslag for kvinders rettigheder"

bale institutioner er for fragmenteret og derfor ikke tænker de tre aspekter i en helhed.

Rapporten har mange pointer, men jeg vil tillade mig kort at opsummere det i dette hovedbudskab; Verden er ved en korsvej, hvor globaliseringen, hvis den fortsætter af samme vej som nu, vil forringe levestanden og forværre usikkerheden for mange og dermed øge ustabiliteten i verden.

Man kan dog også vælge en anden vej, hvis der er tilstrækkelig mange modige beslutningstagere, som tør gentænke de nuværende globale institutioners mandater og politiske prioriteter, så det bliver en fælles prioritet for alle de globale institutioner at sikre, at globaliseringen bliver mere retfærdig og omfatter alle. Derved kan globaliseringen blive et springbræt til at sikre en lysere fremtid for det store flertal af verdens befolkning i det 21. århundrede.

Det kræver handling, som pointeret af en deltager i et af dialogmøderne forud for rapportens tilblivelse: "hvis globalisering er en flod, så må vi bygge dæmninger for at omdanne flodens kraft til energi". Så kort og præcist kan opgaven beskrives til alverdens beslutningstagere; politikere, erhvervsledere, fagforeninger og resten af civilsamfundsorganisationerne. Lad os så komme i gang!

Rapporten "A FAIR GLOBALIZATION – Creating opportunities for all" kan læses på: www.ilo.org

Test på verdenssamfundets vilje til kønsmainstreaming

Af Helle Nielsen, Kvindernes U-landsudvalg

Næste års 2015 måls midtvejskonference vil blive en test på, om verdenssamfundet mener kønsmainstreaming alvorligt. Det udtalte en række kvindeorganisationer, herunder Kvindernes U-landsudvalg, der mødtes i New York til NGO parallelmøder i forbindelse med FN Kvindekommissionens årlige samling 1.-12. marts 2004.

Kvindekommissionen har netop indledt drøftelsen af +10 års opfølgningen af FN's 4. verdenskvindekonference, Beijingkonferencen. Det står klart, at der ikke bliver nogen 5. verdenskvindekonference i 2005 til at markere tiårs opfølgningen.

Både kvindeorganisationer og regeringer er bekymrede for, om en ny international konference i stedet for nye fremskridt og ny viden, kan føre til tilbageslag for kvinders rettigheder - med

dagens geopolitiske situation, og hvis visse kræfter får magt som de har agt.

"kvindeorganisationerne [...] savner en mere klar linie i FN's arbejde for kønsmainstreaming."

Derfor er kvindeorganisationerne indtil videre tilfredse med, at den påtænkte proces ikke vil føre til forhandling af allerede vedtagne dokumenter og handlingsplaner.

"Kvindes rettigheder skal forsvares gennem en klar fokusering og prioritering, hvis FN vil halvere fattigdommen inden 2015,"

Alligevel savner kvindeorganisationerne en mere klar linie i FN's arbejde for kønsmainstreaming. De såkaldte 2015 mål, der sigter på at halvere fattigdommen i 2015, viger uden om spørgsmålet om seksuelle og reproduktive rettigheder, en hjørnesten i opnåelsen af kvinders og pigers rettigheder. Heller ikke spørgsmålet om sikkerhed og udvikling er med i målene. Sikkerhed handler bl.a. om frihed fra vold og seksuelle overgreb. Man går på kompromis med helhedstænkningen, lyder kritikken, som også påpeger de manglende gennemgående tidsbundne mål (targets) og indikatorer for køn i alle mål, bortset fra målene om ligestilling og mødre dødelighed!

Kvindes rettigheder skal forsvares gennem en klar fokusering og prioritering, hvis FN vil halvere fattigdommen inden 2015, lød anbefalingen derfor fra kvindeorganisationerne i New York.

Næste år kan FN tilmed fejre 30 års jubilæum for den første verdenskvindekonference i Mexico i 1975 og for starten af FN's kvindetår. Kvindeorganisationerne lover allerede nu, at det ikke skal gå stille af. De planlægger en lang række aktiviteter som led i Beijing+10 processen og FN's 2015-midtvejskonference

Kvindernes U-landsudvalg deltog i Kvindekommissionsmødet i NGO parallelmøderne og som medlem af den danske delegation.

Afgørende slag om Østersøen

Af Peter Blanner, WWF Verdensnaturfonden

"Der har i det sidste års tid ikke været mange måneder uden enten en skibskatastrofe eller en tæt-på katastrofe."

FN's Internationale Maritime Organisation – IMO – skal holde møde de sidste dage i marts hvor der på dagsordenen for første gang er et officielt forslag om at udnævne Østersøen til et såkaldt PSSA – Particular Sensitive Sea Area. Forslagsstillerne er samtlige Østersøstater, undtagen Rusland, som står for langt de fleste olietransporter igennem Østersøen.

Der har i det sidste års tid ikke været mange måneder uden enten en skibskatastrofe eller en tæt-på katastrofe. Transporten af olie fra Rusland ud gennem de danske farvande har været støt stigende, og det finske teknologiske institut forventer yderligere en 400% stigning inden år 2050.

*”en skibskatastrofe
[...] vil få langt
større økologiske
konsekvenser, både
på kort tid og
på langt sigt.”*

*”bortset fra Rus-
land – går samtlige
stater og interes-
seorganisationer i
Østersøområdet
ind for at Østersø-
en får en særstatus
som PSSA”*

Transport af kemikalier og atomaffald er en endnu større trussel, for selv om mængderne er små i forhold til mængden af transporteret olie, vil en skibskatastrofe få langt større økologiske konsekvenser, både på kort tid og på langt sigt.

Den politiske scene er ganske interessant, for – bortset fra Rusland – går samtlige stater og interesseorganisationer i Østersøområdet **ind for** at Østersøen får en særstatus som PSSA. Det foreliggende forslag er tilmed så forsigtigt, at der *ikke* er lagt op til yderlige krav vedr. sejladsen på Østersøen i første omgang, man ønsker alene en principbeslutning fra IMO. Dernæst vil forslagsstillerne inden for en frist på 2 år fremkomme med forslag til krav til skibstrafikken (bl a. lodspligter, sejlruiter, klassifikation).

MEN – Rusland, Liberia og Panama (og visse rederier) har stillet modforslag, og ønsker hele grundlaget for PSSA-udpegningen revideret. Dette vil naturligvis udskyde enhver beslutning om yderligere PSSA'er i adskillige år.

De danske forhandlere står heldigvis stærkt rustet til debatten på IMO-mødet. WWF Verdensnaturfonden er med til mødet og vil give forslagsstillerne fuld støtte.

ARRANGEMENTER

100 års dansk aktivitet i Congo

Tirsdag den 23. marts kl. 19.00
Ibis, Nørrebrogade 68B, 2200 Kbh. N
Mere information på www.ibis.dk

Hvordan bliver unges spørgsmål om HIV og Aids mødt i skolen i Sydafrika?

Tirsdag den 30. marts kl. 19.00
Ibis, Nørrebrogade 68B, 2200 Kbh. N
Mere information på www.ibis.dk

Østudvidelsen og miljøet

Mandag d. 22. marts kl. 15-18 i Trekanten, Miljøkontrollen, Kalvebod Brygge 45, København.
Oplæg ved Palle Lindgaard-Jørgensen, DHI, Karin Hilmer Peder-
sen, Statskundskab, ÅU, Steen Gade, Nyt Europa, Christian Ege,
Det Økologiske Råd.

EU-parlamentsvalget og miljøet

Offentlige møder tirsdag d. 11. maj i Århus, mandag d. 17. maj i København og tirsdag d. 18. maj i Aalborg, alle kl. 14-17.
Sted meddeles senere.

Oplæg ved Det Økologiske Råd, OVE og DK Naturfredningsforening samt paneler med EU-kandidater fra 6 partier.

Enlargement and the environment

Onsdag d. 16. juni, 9.30-16.30 i Trekanten, Miljøkontrollen, Kalvebod Brygge 45, København.

Oplæg ved bl.a. Director general Tomáš Novotný, Ministry of the Environment, The Czech Republic, Vice director Karsten Skov, Danish Environmental Protection Agency, Marta Bonifert, director, Regional Environmental Center (REC).

Konsekvenser af EU's interne kvotehandelsordning

Mandag d. 10. maj kl. 13-17, Borups Højskole, Frederiksholms Kanal 24, 1220 København K

Oplæg ved: Energistyrelsen, Elsam, VEKS, Elkraft-System, WWF og Det Økologiske Råd.

REACH - Kan EU beskytte os mod skadelige kemiske stoffer?

Trekanten, Kalvebod Brygge 45, København.

Onsdag den 12. maj kl. 10.00 - 15.00.

Stort lovkompleks til nyt EU-parlament - Hvad er kandidaternes holdning?

Arr.: Det Økologiske Råd og Europas Miljø

Støttes af Nævnet vedr. EU-oplysning

Yderligere oplysninger: www.ecocouncil.dk

Find flere grønne og økologiske arrangementer fra hele landet på øko-kalenderen på Øko-info - www.eco-info.dk

REDAKTION

Dette nummer af nyhedsbrevet er redigeret af John Nordbo, 92-gruppen, Ida Thuesen og Constance Hegner, WWF Verdensnaturfonden.

Tidligere numre kan ses på www.92grp.dk

Såfremt nyhedsbrevet ønskes afmeldt, sendes mail til c.hegner@wwf.dk